

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.31>

УДК 657.6:658.14/.17(047.32)

А. Д. Балла,

аспірант, Державний торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-3979-7065>

К. О. Назарова,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансового аналізу та аудиту,

Державний торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5019-9244>

ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ГЕНЕЗИС АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ СУСПІЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ

A. Balla

Postgraduate student, State University of Trade and Economics

K. Nazarova,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Financial
Analysis and Audit, State University of Trade and Economics*

DETERMINANTS AND GENESIS OF FINANCIAL STATEMENT AUDIT OF PUBLIC INTEREST INDUSTRIAL ENTERPRISES

У статті досліджено генезис та ключові детермінанти аудиту фінансової звітності промислових підприємств, що належать до категорії суспільного інтересу. Розкрито особливості нормативно-правового

регулювання аудиту підприємств суспільного інтересу (далі – ПСІ), зокрема вплив європейських директив і міжнародних стандартів аудиту на формування сучасних вимог до прозорості та підзвітності.

Обґрунтовано методологічні проблеми застосування вартісних критеріїв класифікації підприємств, недоліки у підготовці фінансової й нефінансової звітності, а також слабкі місця систем корпоративного контролю. Виокремлено специфічні бізнес-, фінансові, операційні та репутаційні ризики, що значно ускладнюють процес аудиту промислових ПСІ та підвищують імовірність суттєвих викривлень звітності.

Розкриті імперативи ефективності діяльності аудиторських комітетів, дотримання принципу незалежності аудитора, застосування ризик-орієнтованих підходів та використання інструментів форензичного аналізу. Визначено напрями подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення методології аудиту та підвищення якості фінансової звітності підприємств суспільного інтересу.

The article provides a comprehensive analysis of the genesis and determinants of the financial statement audit of industrial enterprises classified as public interest entities (PIEs). The study traces the evolution of the regulatory environment governing the audit of PIEs, emphasizing the integration of EU directives, IFRS requirements and International Standards on Auditing, which together form the methodological and institutional basis for ensuring transparency, accountability and consistency in financial reporting. Particular attention is given to the challenges of applying European size-based criteria within the Ukrainian economic context, where currency instability, inflation and sector-specific conditions complicate the classification of industrial enterprises and affect the reliability of financial indicators.

The research identifies substantial methodological, organizational and informational problems associated with the preparation of financial and non-financial disclosures, including weaknesses in management reporting, insufficient

transparency, inadequate regulatory control mechanisms and varying levels of corporate governance maturity. The crucial role of audit committees is highlighted, demonstrating their significance in maintaining auditor independence, strengthening internal control, overseeing compliance with regulatory requirements and mitigating the risks of material misstatements.

The article systematizes the spectrum of business, financial, operational, technological and reputational risks inherent to industrial PIEs. These risks increase the complexity of audit procedures and elevate the likelihood of deviations from IFRS, errors in accounting estimates and deficiencies in internal control systems. Empirical evidence from audit reports confirms a high proportion of modified audit opinions, indicating persistent problems in the accuracy and completeness of financial reporting. The findings substantiate the need for further development of a risk-oriented audit approach tailored to the specific characteristics of industrial PIEs.

Future research should focus on improving methodological tools for assessing corporate and sector-specific risks, enhancing the performance of audit committees, integrating forensic analytical techniques into audit procedures and strengthening regulatory mechanisms aimed at improving the quality, reliability and transparency of financial reporting of strategically important public interest industrial enterprises.

Ключові слова: *аудит, контроль, ефективність, фінансова звітність, підприємства суспільного інтересу, детермінанти аудиту, бізнес-ризики, аудиторський комітет, МСФЗ, Міжнародні стандарти аудиту.*

Keywords: *audit, efficiency, control, financial statements, public interest entities, audit determinants, business risks, audit committee, IFRS, International Standards on Auditing.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Запровадження у

вітчизняне законодавство поняття підприємств, що становлять суспільний інтерес, та встановлення для них спеціальних вимог щодо складання фінансової звітності та аудиту зумовило суттєві зміни у регулюванні діяльності промислових підприємств. Нормативна база була гармонізована з європейськими директивами, що визначило новий підхід до розкриття фінансової інформації та підзвітності таких підприємств. Проте практична реалізація цих вимог супроводжується низкою проблем, пов'язаних із їх адаптацією до українських економічних умов.

Критерії визначення підприємств суспільного інтересу, базовані на показниках активів, доходу та чисельності працівників, повністю відповідають європейській моделі, але в українських реаліях часто призводять до викривлення оцінки значущості підприємств. Валютні коливання, інфляція та нестабільність економічного середовища ускладнюють коректне застосування цих критеріїв. У результаті цього, частина промислових підприємств, що фактично мають високу суспільну та економічну важливість, формально не потрапляє до переліку підприємств суспільного інтересу та не охоплюється підвищеними вимогами до прозорості.

Проблемним є також питання підготовки фінансової та нефінансової звітності, зокрема звіту про управління [1], який містить важливу інформацію про діяльність підприємства, ризики та систему корпоративного управління. Відсутність чітко визначених методичних підходів, недостатня якість розкриття даних та формальний характер підготовки звітності знижують її корисність для користувачів і ускладнюють роботу аудиторів.

Додаткові перепони також виникають у сфері корпоративного контролю. Аудиторські комітети, діяльність яких має забезпечувати якість звітності та взаємодію з аудиторами, часто стикаються з організаційними та інформаційними обмеженнями, що знижує ефективність їх роботи та може сприяти виникненню викривлень у фінансових даних.

Водночас, значні бізнес-ризиків, притаманні промисловим підприємствам, включаючи фінансові, операційні, репутаційні та ризики корпоративного управління, істотно впливають на складність аудиту та підвищують ймовірність суттєвих викривлень. Статистичні дані щодо високої частки модифікованих аудиторських висновків підтверджують наявність проблем у формуванні достовірної звітності.

Відповідно, проблема полягає у невідповідності між підвищеними регуляторними вимогами до підприємств суспільного інтересу та реальними умовами їх діяльності, зокрема впливом ризиків, недостатньою якістю звітності та недосконалістю механізмів корпоративного контролю. Це зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні підходів до удосконалення аудиту фінансової звітності таких підприємств та підвищення рівня її прозорості й достовірності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти аудиту підприємств суспільного інтересу посідають важливе місце в сучасних наукових дослідженнях. У працях О. Петрик, Н. Гойло, І. Матієнко-Зубенко та інших дослідників розглянуто еволюцію аудиторського регулювання та вплив європейських директив на формування сучасних підходів до аудиту ПСІ [2]. Значну увагу вчені приділяють гармонізації національного законодавства з вимогами Директив ЄС 2006/43/ЄС, 2013/34/ЄС та 2014/56/ЄС, які визначили критерії та особливий статус таких підприємств [3; 4].

У наукових працях також окреслено проблеми формування нефінансової звітності та звіту про управління. Зокрема, А. Басок та О. Петрик наголошують на недостатній методичній базі та формальному характері підготовки таких документів [1]. Значний внесок у дослідження ризикових аспектів діяльності підприємств суспільного інтересу зробили Л. Терещенко, яка аналізує ризики інформаційних систем [5], та І. Посохов, що досліджує фактори корпоративних ризиків у великих компаніях [6].

Для цілей цього дослідження важливими також стали напрацювання, представлені у праці К. Назарової та М. Зубахи, де окреслено ключові детермінанти й специфічні ризики аудиту підприємств суспільного інтересу. Представлені авторами підходи дозволяють визначити базові фактори, що впливають на якість аудиту, та водночас порушують ширше коло організаційних питань, які потребують подальшого наукового опрацювання [7].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення теоретичних, методологічних та практичних засад аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес, а також визначення ключових факторів, які впливають на його якість та організацію. Завданням дослідження є виявлення проблемних аспектів аудиту ПСІ та окреслення напрямів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «підприємства, що становлять суспільний інтерес» почав формуватися в українському правовому та науковому середовищі в процесі гармонізації національного законодавства з європейськими нормами. Дані процеси в економіці України зумовили необхідність внесення змін до таких законодавчих актів як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8], Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [9] тощо.

У результаті внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» у 2011 році в національне правове поле було інтегровано поняття «підприємства суспільного інтересу» [9]. Його поява обумовлена необхідністю узгодження українського законодавства з вимогами Директив ЄС 2006/43/ЄС та 2014/56/ЄС і Регламенту № 537/2014 [4]. Термін «підприємства, що становлять суспільний інтерес» уперше був закріплений у національному правовому полі після внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з оновленими положеннями, до цієї категорії віднесено: «підприємства -

емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які належать до великих підприємств» [10].

Відповідно до цього визначення, до промислових підприємств, що становлять суспільний інтерес, належать емітенти цінних паперів, які допущені до біржових торгів, а також суб'єкти, віднесені до категорії великих підприємств України.

Критерії віднесення підприємств до категорії великих визначені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [8]. Відповідно до вимог статті 2 цього Закону, підприємство може бути класифіковане як велике за відповідності хоча б двом критеріям на дату складання річної фінансової звітності, підприємства можуть бути віднесені до великих, а саме:

- балансова вартість активів перевищує 20 млн. євро (в гривневому еквіваленті);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік становить більше ніж 40 мільйонів євро (в еквіваленті);
- середня кількість працівників за рік перевищує 250 осіб.

Водночас застосування цих критеріїв у вітчизняній практиці супроводжується низкою проблем. Оскільки українські підприємства складають фінансову звітність у національній валюті, показники вартості активів і доходу можуть істотно змінюватися під впливом курсових коливань, інфляції та загальної економічної нестабільності, що ускладнює їх коректне зіставлення з установленими євовими межами.

Разом із тим, низка промислових підприємств, які формально не відповідають вартісним критеріям великих, відіграють важливу роль в економіці України та, зокрема, у функціонуванні оборонно-промислового комплексу. Частина таких підприємств залучена до співпраці з іноземними

партнерами та отримує зовнішнє фінансування, що підвищує вимоги до прозорості їхньої звітності та якості корпоративного управління. Навіть якщо такі суб'єкти господарювання не підпадають під ознаки великих підприємств, їх участь у міжнародних проєктах та значний внесок у забезпечення обороноздатності держави обґрунтовують необхідність застосування до них уніфікованих підходів до формування фінансової звітності та віднесення до підприємств суспільного інтересу.

Зважаючи на це, постає потреба у перегляді переліку підприємств, які доцільно включити до категорії суспільного інтересу. Насамперед йдеться про суб'єкти, що мають стратегічне значення для національної безпеки, незалежно від форми власності, зокрема підприємства природних монополій та паливно-енергетичного комплексу. З огляду на зазначене, а також складний економічний стан промислового сектору, важливим є комплексне оновлення чинного законодавства щодо регулювання діяльності підприємств суспільного інтересу з урахуванням національних особливостей та пріоритетів розвитку економіки України.

Важлива роль підприємств суспільного інтересу в економічному та суспільному розвитку зумовила встановлення на рівні європейського законодавства підвищених вимог до їх фінансової звітності. Директиви 2006/43/ЄС та 2014/56/ЄС [4] передбачають обов'язкове проведення аудиту річної та консолідованої фінансової звітності таких підприємств і визначають критерії відбору незалежних та компетентних аудиторів. Положення цих директив, а також Регламенту № 537/2014, значною мірою інтегровані у національне законодавство України, зокрема в закони «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] та «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [9], що посилює вимоги до аудиту ПСІ та до взаємодії аудиторів із системою корпоративного управління.

Ще одним важливим елементом регулювання діяльності підприємств суспільного інтересу є вимога щодо підготовки та оприлюднення «Звіту про управління», у якому подається фінансова й нефінансова інформація про

діяльність компанії, ключові ризики, а також екологічні, соціальні та управлінські аспекти функціонування. Така звітність є важливим елементом аудиту, оскільки забезпечує аудиторів додатковими даними про фінансово-господарську діяльність підприємства та дає змогу зіставляти відомості «Звіту про управління» із показниками фінансової звітності.

Водночас підготовка цього документа залишається проблемною через відсутність належного методичного забезпечення, практичного досвіду його формування та чітких регуляторних вимог до змісту й структури. Це ускладнює забезпечення належної якості «Звіту про управління» і знижує його інформативність для користувачів. Важливою проблемою у підготовці «Звіту про управління» є відсутність чітких методичних засад та стандартів підготовки даної звітності, що призводить до того, що підприємства на власний розсуд визначають, які аспекти та в якому обсязі висвітлювати у звіті.

В загальному, встановлення чітких вимог та регламентів до аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу, сприяє підвищенню довіри зі сторони інвесторів, кредиторів до достовірності показників фінансової звітності підприємства. Крім того, наявність даних вимог стимулює керівництво у забезпеченні здійснення незалежних аудиторських перевірок з метою уникнення конфлікту інтересів між зацікавленими сторонами.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [9], на підприємствах, що належать до категорії суспільного інтересу, обов'язковим є проведення конкурсу для відбору суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюватимуть аудит фінансової звітності.

Крім того, згідно з вимогами цього ж Закону, для забезпечення прозорості управління та підвищення якості контролю, підприємства суспільного інтересу мають створювати аудиторський комітет, а у

визначених випадках його повноваження може виконувати інший орган корпоративного управління, наприклад наглядова рада. (рис.1)

Рис. 1. Функції аудиторського комітету підприємств суспільного інтересу

Джерело: розроблено авторами

Результати дослідження свідчать, що аудиторський комітет підприємств суспільного інтересу відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості фінансової звітності та формуванні довіри з боку інвесторів, акціонерів і інших користувачів інформації. Його діяльність спрямована на контроль за дотриманням нормативних вимог, запобігання конфліктам інтересів та підвищення якості корпоративного управління, зокрема через нагляд за роботою зовнішніх і внутрішніх аудиторів.

Аналіз практики роботи аудиторських комітетів на підприємствах суспільного інтересу показав наявність низки організаційних та

методологічних проблем. Серед основних - недостатня незалежність і об'єктивність членів комітету, обмежений та несвоєчасний доступ до фінансової й нефінансової інформації, відсутність належного регламентування їх діяльності та слабка комунікація з внутрішніми й зовнішніми аудитором. Такі недоліки негативно позначаються на ефективності управління та якості аудиту фінансової звітності підприємств.

Забезпечення ефективної діяльності аудиторського комітету є важливим елементом якісного аудиту фінансової звітності промислових підприємств, що становлять суспільний інтерес, адже наявність проблем в діяльності аудиторського комітету може призвести до погіршення прозорості та достовірності статей фінансової звітності.

Забезпечення ефективної діяльності аудиторського комітету є важливим елементом якісного аудиту фінансової звітності промислових підприємств, що становлять суспільний інтерес, адже наявність проблем в діяльності аудиторського комітету може призвести до погіршення прозорості та достовірності статей фінансової звітності.

Як показує практики діяльності іноземних компаній [11, 12], за неефективної роботи аудиторського комітету, підприємства наражаються на фінансові втрати, юридичні колізії та зниження рівня довіри як з боку кредиторів та інвесторів так і суспільства загалом.

Так, за даними Financial Times [11], аудиторським комітетом компанії Wirecard у 2020 році не було виявлено нестачу в сумі 1,9 мільярд євро на рахунках, що призвело до втрати фінансових ресурсів та банкрутства компанії. Неефективність діяльності аудиторського комітету призвело до значних фінансових втрат, а також посилення регуляторного впливу за компаніями фінансового сектору, зокрема у сфері фінансових технологій, задля підвищення прозорості, контролю та запобігання подібним випадкам у майбутньому.

Ще одним прикладом неефективного функціонування аудиторського комітету є досвід італійської компанії Parmalat S.p.A., яка стала учасницею

масштабного скандалу щодо фальсифікації звітності та приховування боргів на суму понад 14 млрд. євро. Все це призвело до банкрутства компанії, а також посилення зовнішнього контролю за звітністю компаній Європи [12].

Дані факти обґрунтовують важливість аудиторського комітету в діяльності підприємств, що становлять суспільний інтерес. Забезпечення ефективної діяльності аудиторського комітету є важливим детермінантом аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес за рахунок впровадження ефективних механізмів ідентифікації бізнес-ризиків, а також забезпеченні виконання регулятивних вимог.

Вагомий вплив на аудит фінансової звітності промислових підприємств суспільного інтересу також мають регуляторні вимоги, встановлені для аудиторських фірм, що здійснюють перевірку таких підприємств. Максимальний термін надання послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу не може перевищувати 10 років.

Регуляторні вимоги до аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу передбачають суворе дотримання принципу незалежності аудитора та високих стандартів якості перевірки. Відповідно до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (ISQC, ISA) [13], аудит підприємств ПСІ має здійснюватися з дотриманням підвищених вимог до незалежності, належного виконання аудиторських процедур і їх документування. Аудиторські компанії, що перевіряють звітність ПСІ, повинні регулярно оновлювати внутрішні політики й процедури, аби гарантувати якість аудиту та своєчасно виявляти специфічні ризики, характерні для таких підприємств.

Беручи до уваги особливий статус і значущість підприємств, що становлять суспільний інтерес для економіки та суспільства, а також враховуючи наявність суворих регуляторних вимог, таких як МСФЗ і МСА, можна дійти висновку про існування значної кількості чинників (детермінант), які впливають на аудит фінансової звітності суспільно важливих підприємств.

Процедурний підхід до аудиту фінансової звітності ґрунтується на концептуальних засадах її формування, насамперед на МСФЗ, а також на міжнародних стандартах аудиту, які визначають єдині вимоги до проведення аудиторських процедур. Застосування цих стандартів забезпечує прозорість, об'єктивність та методологічну узгодженість аудиторських перевірок.

Підприємства суспільного інтересу функціонують у різних галузях економіки та нерідко здійснюють міжнародну діяльність, що зумовлює підвищений інтерес з боку контролюючих органів і потребує високого рівня якості аудиту. Висока суспільна значущість та репутаційні ризики, притаманні таким підприємствам, посилюють вимоги до достовірності їх звітності та відповідності міжнародним стандартам. Це підкреслює необхідність чіткого визначення детермінант аудиту фінансової звітності промислових підприємств, що належать до категорії суспільного інтересу.

На рис. 2 узагальнено детермінанти аудиту фінансової звітності промислових підприємств суспільного інтересу з метою виокремлення ключових проблемних аспектів.

Складність ідентифікації специфічних галузевих ризиків, характерних для промислових підприємств суспільного інтересу, обмежена прозорість фінансової звітності та недоліки в організації управлінського й корпоративного контролю ускладнюють процес оцінки та виявлення суттєвих викривлень у звітності. Додатковим фактором ризику є недостатній рівень професійного скептицизму й компетентності аудиторів, що негативно позначається на якості аудиторської перевірки.

Одним із визначальних чинників, що формують особливості аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу, є наявність специфічних бізнес-ризиків. Аналіз наукових праць засвідчує значну увагу дослідників до цієї проблематики. Зокрема, Л. Терещенко у роботі «Управління ризиками інформаційних систем: етапи процесу управління ризиками» [5] розглядає ризики, пов'язані з використанням інформаційних систем на підприємствах суспільного інтересу. Посохов І. М. у дослідженні

«Дослідження факторів ризиків корпорацій» [6] аналізує фактори прямої та непрямой дії, що впливають на ризиковий профіль великих компаній.

Рис. 2. Детермінанти аудиту фінансової звітності промислових підприємств, що становлять суспільний інтерес

Джерело: розроблено авторами

Особливо значущими для аудиту ПСІ є фінансові ризики, які можуть призводити до суттєвих викривлень звітності - зокрема, неправильного визначення вартості активів, зобов'язань або резервів, що впливає на прийняття рішень користувачами. Аналіз аудиторських звітів промислових ПСІ показує, що думки із застереженням часто пов'язані з завищенням активів або заниженням зобов'язань унаслідок помилок в облікових оцінках, недотримання вимог стандартів чи недостатньо ефективного внутрішнього контролю. Типовими прикладами є некоректне нарахування амортизації та помилки при переоцінці основних засобів, що призводить до завищення їх балансової вартості.

За даними Звіту про стан аудиторської діяльності в Україні за 01.07.2023–30.06.2024 рр. [14], частка аудиторських звітів із модифікованою думкою щодо підприємств суспільного інтересу становить близько 45,3 %, що свідчить про значні проблеми у формуванні їх фінансової звітності. Також зросла кількість випадків, коли аудитори зазначають суттєву невизначеність щодо безперервності діяльності таких підприємств, що підкреслює потребу в подальшому удосконаленні методології аудиту ПСІ.

Для промислових підприємств суспільного інтересу характерні суттєві операційні ризики, зокрема коливання цін на сировину та перебої у поставках, що негативно впливають на виробничі процеси. У таких умовах аудиторам необхідно приділяти підвищену увагу оцінці запасів і незавершеного виробництва, оскільки ці статті є найбільш ризиковими для викривлень. Воєнні дії посилюють ці ризики та потребують адаптації методології аудиту до специфіки підприємств критичної інфраструктури з метою підтримання їх фінансової стійкості.

Більшість промислових ПСІ входять до складу холдингів чи груп компаній, що підвищує ризики корпоративного управління, зокрема у сфері операцій із пов'язаними сторонами. Такі операції можуть бути некомерційними та впливати на завищення чи заниження вартості активів і зобов'язань, тому аудитори мають здійснювати їх детальний аналіз та перевіряти відповідність принципу «витягнутої руки».

Наявність афілійованих та асоційованих підприємств також зумовлює підготовку додаткової звітності, такої як «Звіт про контрольовані операції», «Звіт про контрольовані іноземні компанії» та консолідованої фінансової звітності. Плануючи перевірку, аудитори мають враховувати наявність даної звітності, а також зважати на те, що підприємства, що становлять суспільний інтерес за наявності дочірніх підприємств мають дотримуватись принципів трансфертного ціноутворення (принципу «витягнутої руки»).

Зважаючи на інформацію викладену вище, всебічний контроль за дотриманням принципів трансфертного ціноутворення та прозорістю

операцій з афілійованими структурами є невід'ємною складовою аудиту підприємств суспільного інтересу, особливо в умовах посилення міжнародних вимог до податкової відкритості (BEPS, CRS тощо).

Підприємства, що становлять суспільний інтерес, характеризуються високою вразливістю до корупційних ризиків та недоброчесних управлінських практик, що створює загрозу їх діловій репутації. Серед найбільш поширених ризиків - змови під час державних закупівель, фіктивні операції з афілійованими структурами, взаємодія з недобросовісними контрагентами та маніпулювання фінансовою звітністю.

Наявність таких ризиків підтверджує потребу в подальшому вдосконаленні методології аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу. Особливо актуальним є розвиток ризик-орієнтованого підходу до планування аудиту, який дозволить ефективніше враховувати специфічні загрози, підвищувати якість перевірок та забезпечувати достовірність фінансової інформації.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Аудит фінансової звітності промислових підприємств суспільного інтересу формується під впливом значної кількості чинників, серед яких ключове місце займають регуляторні вимоги, бізнес-ризик, особливості корпоративного управління та якість інформаційних систем. Виявлено, що недостатня прозорість звітності, проблеми у роботі аудиторських комітетів, порушення принципів трансфертного ціноутворення та наявність операційних і фінансових ризиків значно ускладнюють процес аудиторської перевірки та підвищують імовірність суттєвих викривлень.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення ризик-орієнтованого підходу до аудиту ПСІ, розробку методичних рекомендацій щодо оцінки корпоративних і галузевих ризиків, а також на формування інструментів підвищення прозорості звітності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки. Перспективним є також поглиблене вивчення впливу цифрових технологій і форензик-інструментів на

якість аудиту та можливості раннього виявлення викривлень у фінансовій інформації.

Література

1. Басок А. М., Петрик О. А. Звіт про управління: проблеми підготовки в Україні // *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу* : тези доповідей I Міжнар. наук. конф. Київ, 2020. С. 186. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/186.pdf> (дата звернення: 19.11.2025).
2. Петрик О. А., Гойло Н. В., Матієнко-Зубенко І. І., Мариніч І. О., Слободяник Ю. Б. та ін. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія. Київ : КНЕУ, 2021. 231 с.
3. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. Official Journal of the European Union, L 182, 29.6.2013, pp. 19-76.
4. Директива 2014/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квіт. 2014 р., що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС про обов'язковий аудит річної та консолідованої фінансової звітності. Офіц. вісн. Європейського Союзу. 2014. L 158. 27 трав. С. 196-226.
5. Терещенко Л. Управління ризиками інформаційних систем: етапи процесу управління ризиками // *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-12>
6. Посохов І. М. Дослідження факторів ризиків корпорацій // *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 207–211. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-207_211.pdf (дата звернення: 20.11.2025).

7. Назарова К. О., Зубаха М. В. Основні детермінанти аудиту ефективності діяльності підприємств суспільного інтересу // *Ефективна економіка*. 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.3>

8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 21.11.2025).

9. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 21.11.2025).

10. Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” щодо удосконалення окремих положень : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2164-VIII // *Голос України*. 2017. № 222. 25 листопада. С. 5.

11. Wirecard's €1.9bn never entered Philippine financial system, bank governor says. *Financial Times*. 2020. URL: <https://www.ft.com/content/574ca70f-1d1e-4ade-b02b-9b846ea88d14> (дата звернення: 23.11.2025).

12. The Parmalat Scandal : презентація. URL: <https://s3.amazonaws.com/elasticbeanstalk-us-east-1-200981706290/wufu/572cf2f5bfce7> (дата звернення: 23.11.2025).

13. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2018 року. Вид. офіц. АПУ, 2018. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-audit> (дата звернення: 24.11.2025).

14. Звіт про стан аудиторської діяльності в Україні (01 липня 2023 року – 30 червня 2024 року). Київ: ОСНАД, 2024. С. 8. URL: <https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/Звіт-про-стан-ринку-2024.pdf> (дата звернення: 24.11.2025р.).

References

1. Basok, A.M. and Petryk, O.A. (2020), “Management report: problems of preparation in Ukraine”, *Suchasni vyklyky staloho rozvytku biznesu : tezy dopovidej I Mizhnar. nauk. konf.* [Proceedings of the International Scientific Conference “Modern Challenges of Sustainable Business Development”], Kyiv, Ukraine, Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/186.pdf> (Accessed 19 November 2025).
2. Petryk, O.A. Hoilo, N.V. Matiienko-Zubenko, I.I. Marynych, I.O. and Slobodianyk, Yu.B. (2021), *Audyt v umovakh staloho rozvytku: kolektyvna monohrafiia* [Audit in the Conditions of Sustainable Development: Collective Monograph], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. European Parliament and of the Council (2013), “Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC”, Official Journal of the European Union, L 182, 29.6.2013, pp. 19-76.
4. European Parliament and of the Council (2014), “Directive 2014/56/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual and consolidated financial statements”, Official Journal of the European Union, L 158, 27 May 2014, pp. 196-226.
5. Tereshchenko, L. (2021), “Information systems risk management: stages of the risk management process”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 31, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-12>
6. Posokhov, I.M. (2012), “Study of corporate risk factors”, *Biznes Inform*, vol. 8, pp. 207-211, Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-207_211.pdf (Accessed 20 November 2025).

7. Nazarova, K.O. and Zubakha, M.V. (2022), “Key determinants of the performance audit of public interest enterprises”, *Efektivna ekonomika*, vol. 1, <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.3>
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On accounting and financial reporting in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 21 Nov 2025).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On audit of financial reporting and auditing activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (Accessed 21 Nov 2025).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), Law of Ukraine ‘On Amendments to the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” Regarding the Improvement of Certain Provisions’”, *Holos Ukrainy*, vol. 222, 25 November.
11. Financial Times (2020), “Wirecard's €1.9bn never entered Philippine financial system, bank governor says”, Available at: <https://www.ft.com/content/574ca70f-1d1e-4ade-b02b-9b846ea88d14> (Accessed 23 November 2025).
12. Parmalat (2004), “The Parmalat Scandal”, Available at: <https://s3.amazonaws.com/elasticbeanstalk-us-east-1-200981706290/wufu/572cf2f5bfce7> (Accessed 23 November 2025).
13. Ministry of Finance of Ukraine (2018), “International Standards on Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services, 2018 Edition”, Available at: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit> (Accessed 24 November 2025).
14. OSNAD (2024), “Report on the state of auditing activity in Ukraine (July 1, 2023 – June 30, 2024)”, available at: <https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/Звіт-про-стан-ринку-2024.pdf> (Accessed 24 November 2025).

Стаття надійшла до редакції 19.12.2025 р.